

A gyógyszerészet történetéből

Gyógysezerészet 20. 353—356. 1976.

A Tanácsköztársaság gondoskodása a gyógyszerészképzésről

DR. VARGA PÁL

A szerző ismerteti a Tanácsköztársaság nagyvonalú rendelkezését a gyógyszerészképzés céljára szervezendő, négy évfolyamos (nyolc féléves) Gyógyszerészi Főiskolával kapcsolatban. Részletesen tárgyalja a főiskola szervezeti és tanulmányi szabályzatát Ezekben, valamint a korszerű tanulmányi rendben jól felismerhető a főiskola vezetőségének széles körű és előrelátó gondoskodása. A javasolt első oktatók között a gyógyszerészeti és természettudományok kiváló művelői találhatók Sajnos, az ellenforradalom egyik korai rendelkezése — a lelkes szervezéssel elért kezdeti eredményeket megsemmisítve — az annyira szükséges, korszerű gyógyszerészképzés megvalósulását Magyarországon évtizedekre visszavetette

*

A hivatásukat szerető és annak jövőjéért aggodó gyógyszerészek — sok ellenállásba ütközve — hosszú évtizedekig küzdöttek azért, hogy a természettudományok rohamos fejlődésének nagyszerű eredményeit a gyógyszerészképzésben is hasznosíthassák

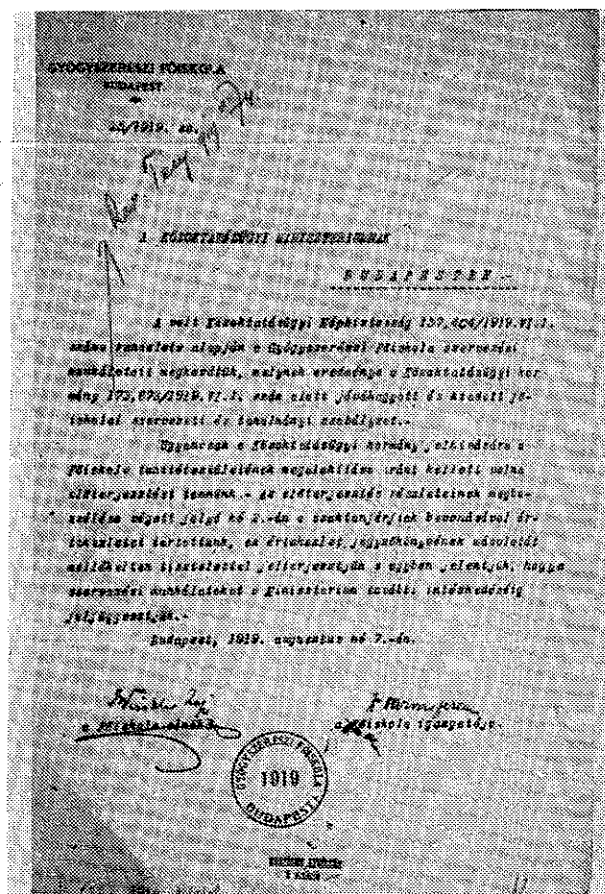
Ezt a hosszú évek folyamán érlelődő kívánságot a dicsőséges 1919-es Tanácsköztársaság akarta valóra váltani, amint arról *Henerári* [1], valamint *Kurucz* és *Benkő* [2] részletes, átfogó, pályadíjnyertes munkáiból is értesülhettünk. A közoktatásügyi népbiztos július 5-én rendelt [3] a nyolc féléves Gyógyszerészi Főiskola szervezéséről. Erre a főiskolára a gyógyszerészi pályára készülő, megfelelő középiskola elvégzése után közvetlenül — az addig érvényben levő rendszertől eltérőleg — gyakornoki idő kötelezettsége nélkül iratkozhattak volna be.

A hivatalos lapban is olvashatjuk, hogy „A közoktatásügyi népbiztos a Budapesti Tudományegyetemmel kapcsolatos Gyógyszerészi Főiskola szervezését rendelte el; a szervezendő főiskola elnökévé *Winkler Lajos* egyetemi professzort, igazgatójává *Darvas Ferenc* gyakornoki tanfolyami vezetőtanítót nevezte ki, eddigi ügykörük meghagyása mellett” [4]. Néhány nap múlva *Darvas* arra kapott megbízást (és e célból igazolványt is), hogy a főiskola részére alkalmas helyiséget keressen, illetőleg foglaljon le. *Darvas* ezt a megbízást sikeresen teljesítette, mert a közoktatásügyi népbiztosság rövidesen átiratban fordult az akkori IV. kerületi katona- és munkástanácshoz a Veres Pálné utca 9 számú épület mielőbbi szabaddá tételét kérve, hogy ott szeptemberben a Gyógyszerészi Főiskolát megnyithassák [3].

A Gyógyszerészi Főiskola vezetősége egyébként sem télenkedett, mert július 14-i kelettel

jelentést adott a népbiztosságnak, hogy megkezdtek a szervezési munkálatokat s ennek eredményeként a főiskola szervezeti és tanulmányi szabályzatának tervezetét jóváhagyás végett egyidejűleg felterjesztik. Egyben azt is jelentették, hogy meglátásuk szerint a főiskola céljára szükséges és kiszemelt épület megfelelő átalakítása huzamosabb időt igényel, amivel szeptember 1-ig, a főiskola tervezett megnyitásának időpontjáig, nem készülhetnek el. Ezért párhuzamosan a gyógyszerészgyakornoki tanfolyam Aggteleki (jelenleg Kiss József) utca 8. szám alatti helyiségét kívánják felújítani, ahol a főiskola első évfolyama már szeptember elsején megnyitható lenne. Az erre a célra, valamint a legszükségesebb felszerelésekre kért 20 000 koronát a népbiztosság rendelkezésükre is bocsátotta [5].

A közoktatásügyi népbiztos már 1919. július 29-én kelt rendeletével [6] kiadta a Gyógyszerészi Főiskola jóváhagyott szervezeti és tanulmányi szabályzatát. A minden részletre kiterjedő, alapos szabályzat szerint a főiskola feladata gondoskodni arról, hogy a gyógyszerészi pályá-

ra készülő ifjúság a hivatása szempontjából és továbbképzése érdekében szükséges szakszerű gyakorlati és tudományos képzettséget tervszerű tanulmányi rend keretében megszerezhesse.

A tanítást szolgálják:

— a főiskola intézetei;

— a tudományegyetemnek a gyógyszerész-képzés céljára eddig is igénybe vett és a jövőben is szükségesnek mutatkozó intézetei mindaddig, amíg a főiskola ezeket a saját helyiségében létesítendő önálló intézetekkel pótolja;

— a gyakorlati gyógyszerész-képzés céljára alkalmas és kijelölt gyógyszertárak;

— a gyógyszerészhallgatók részére létesítendő internátus és könyvtár.

A továbbiakban megadja a szabályzat a főiskola ügyei intézésének módozatait Pontosan körülírja, hogy kik lehetnek a főiskola hallgatói, amint azt *Henerári* [7] is részletesen közli.

Egy új szempont tükrözi a Tanácsköztársaság haladó szellemét, ugyanis olyan, a gyakorlatban kiváló gyógyszer-tári vagy más gyógyszerüzemi segéd munkások (technikai segéderő) előtt is megnyitotta a főiskola kapuit, akik az erre a célra létrehozott bizottság előtt, a bizottság által összeállított és jóváhagyott vizsgaszabályzat szerint — a különben előírt iskolai végzettség nélkül is — bebizonyítják a gyógyszerészi pályára való alkalmasságukat. Természetesen előírja a szabályzat a felvétel és beiratkozás módját és a hallgatók köteleességét

A Gyógyszerészi Főiskola Terve

I. táblázat

I. félév		V. félév	
<i>Tantárgy</i>	<i>Óraszám</i>	<i>Tantárgy</i>	<i>Óraszám</i>
Gyakorlati gyógyszerészet	heti 6 óra	Szerves kémia	heti 5 óra
Bevezető kémia	heti 2 óra	Gyógyszerészi kémia	heti 5 óra
Növénytan (alaktan és rendszertan)	heti 5 óra	Analitikai kémia (kvantitatív és kvalitatív kémia)	heti 5 óra
Növénytan gyakorlat	heti 8 óra	Analitikai kémiai gyakorlat	heti 15 óra
Gyógyszerészi gyakorlat	heti 20 óra	Farmakognózia	heti 5 óra
		Drogtérmeles	heti 2 óra
		Drogüzemek megtekintése	heti 1 délután
<i>Vizsgák:</i> Az I. félévben nincs vizsga		<i>Vizsgák:</i> Szerves kémia	
II. félév		VI. félév	
Gyakorlati gyógyszerészet	heti 6 óra	Gyógyszerészi kémia	heti 5 óra
Bevezető kémia	heti 2 óra	Farmakognózia	heti 3 óra
Növénytan (alaktan és rendszertan)	heti 5 óra	Gyógyszerészi kémiai gyakorlat	heti 15 óra
Növénytan gyakorlat	heti 8 óra	Farmakognóziai gyakorlat	heti 10 óra
Gyógyszerészi gyakorlat	heti 20 óra	Drogtérmeles	heti 2 óra
		Farmakobotanikai kirándulás	heti 1 délután
<i>Vizsgák:</i> Gyakorlati gyógyszerészet, Bevezető kémia, Növénytan		<i>Vizsgák:</i> Analitikai kémia, Drogtérmeles	
III. félév		VII. félév	
Kísérleti fizika	heti 5 óra	Szerves gyógyszerek szintézise	heti 5 óra
Általános kémia	heti 5 óra	Gyógyszerészet	heti 5 óra
Növénytan	heti 5 óra	Szerves analitikai és preparatív kémiai gyakorlat	heti 15 óra
Állattan	heti 5 óra	Drogvizsgálat és mikrokémiai gyakorlat	heti 6 óra
Ásványtan és geológia	heti 5 óra	Gyógyszerészeti gyakorlat	heti 10 óra
Fizikai gyakorlat	heti 1 délután		
Állattani gyakorlat	heti 1 délután		
Ásványtani gyakorlat	heti 1 délután		
Növénytan gyakorlat	heti 1 délután		
<i>Vizsgák:</i> Ásványtan és geológia, Állattan		<i>Vizsgák:</i> Szerves gyógyszerek szintézise	
IV. félév		VIII. félév	
Kísérleti fizika	heti 5 óra	Gyógyszerészet	heti 5 óra
Szerveetlen kémia	heti 5 óra	Méregtan	heti 4 óra
Növénytan	heti 5 óra	Közegészségtan	heti 5 óra
Fizikai gyakorlat	heti 1 délután	Bakteriológia	heti 3 óra
Szerveetlen kémiai gyakorlat	heti 4 délután	Élelmiszer-vizsgálat	heti 2 óra
Növénytan gyakorlat	heti 6 óra	Gyógyszerészeti gyakorlat	heti 10 óra
		Élelmiszer-vizsgálati gyakorlat	heti 6 óra
		Bakteriológiai gyakorlat	heti 3 óra
<i>Vizsgák:</i> Fizika, Általános és szerveetlen kémia, Növénytan		<i>Vizsgák:</i> Gyógyszerészeti gyakorlat, Farmakognózia és méregtan, Közegészségtan, Bakteriológia, Élelmiszer-vizsgálat	

Záróvizsga (államvizsga) anyaga. Gyógyszerészeti ismeretek; Kémiai ismeretek; Farmakognózia.

Megjegyzés: a II., IV. és VI. félév után 2—2 havi gyógyszer-tári gyakorlat lett volna kötelező (Nyári gyógyszerészi gyakorlat címen).

A főiskola tanulmányi rendjét igen körültekintően, nagyon korszerűen és előremutatóan állapították meg. Erről legjobban a *Kurucz* és *Benkő* [8] által összeállított, jól áttekinthető s mindenre kiterjedő táblázatból győződhetünk meg. Ezt a teljesség kedvéért változatlan formában közlöm (I táblázat).

Azok, akik a négy évfolyamot elvégezték és az előírt vizsgákat sikerrel letették, gyógyszerészi oklevelet kaptak s ennek birtokában a kötelező kétévi gyakorlati idő után üzemtan, törvények és rendeletek tárgykörből képesítő (approbációs) vizsgát tehetek. Ha ez a vizsga is sikeres volt, a jelölt részére approbált gyógyszerészi oklevelet adtak ki, mely gyógyszerészeti önálló vezetésére jogosít fel.

A szabályzatnak nagyon előrelátó, a kiképzés eredményességét, nemkülönben a hallgatók érdekét szolgáló rendelkezése: a főiskolán előadandó tárgyakból az illető szakok tanítói összefoglaló tanulmányi áttekintést (sillabuszt) kötelesek készíteni. Ez irányadóként szolgál a hallgatók tanulmányaihoz és vizsgáihoz. Természetesen a szabályzat a hallgatók kötelezségeit, illetőleg a fegyelmi szankciókat is rögzíti.

Augusztus 2-án szakemberek (*dr. Winkler Lajos* elnök, *dr. Darvas Ferenc* igazgató, *dr. Andriska Viktor*, *dr. Augusztin Béla*, *dr. Buchböck Gusztáv*, *dr. Deér Endre*, *dr. Ekkert László*, *dr. Liebermann Leó*, *dr. Mauritz Béla*, *dr. Rohrer László*, *dr. Szabó Zoltán*, *dr. Wessel Flóra* és *Téri Tibor* a közoktatásügyi kormány megbízottja) értekezletre gyűltek össze a Gyógyszerészi Főiskola tanítótestületének megalakítása céljából. Az értekezlet egyhangúlag hozzájárult *dr. Andriska Viktor*, *dr. Augusztin Béla*, *dr. Buchböck Gusztáv*, *dr. Darvas Ferenc*, *dr. Mauritz Béla*, *dr. Liebermann Leó*, *dr. Rohrer László*, *dr. Wessel Flóra* és *dr. Winkler Lajos* kinevezésre való felterjesztéséhez. Az értekezlet megbízta a vezetőséget további megbeszélések folytatására a farmakognózia és méregtan tantervének betöltésére vonatkozólag *dr. Vámosy Zoltánnal*, az I. évfolyamban a gyógyszerészet gyakorlati oktatására *Kazay Endrével*, a IV. évfolyamban a gyógyszerészet tanítására *dr. Matolcsy Miklóssal*, az állattan tanítására *dr. Gorka Sándorral*, a szerves kémia tanítására *dr. Konek Friggyessel*, s ennek alapján nevezeteket is terjesszék fel kinevezés végett, úgyszintén az értekezleten jelenlevő s ott megnyert *dr. Deér Endrét* a IV. évfolyamban a gyógyszerészet oktatására *Matolcsy* doktorral együtt.

Az értekezlet jegyzőkönyvét a Gyógyszerészi Főiskola vezetősége 1919. augusztus 7-én a Közoktatásügyi Minisztériumnak felterjesztette s — nyilván kényszerűségből — egyben jelentette, hogy a szervezést a minisztérium további intézkedéséig felfüggesztik [9].

Ezt a lelkesen megindult szervezést és annak alapján rövid idő alatt elért kezdeti eredményeket semmisítette meg a vallás- és közoktatásügyi miniszternek a hivatalos lapban megjelent 174 971/1919. számú rendelete. Ez a volt közoktatásügyi népbiztosságnak a Gyógyszerészi Fő-

iskola szervezése tárgyában kiadott 173 673/1919. VI. 1. számú rendeletét egész terjedelmében hatályon kívül helyezte és a gyógyszerészképzés tekintetében a korábbi tanulmányi és vizsgarendet változatlanul visszaállította [10].

A gyógyszerészi rend legjobbjai évtizedeken keresztül küzdöttek a gyógyszerészképzés korszerűvé tételéért. Ezen küzdelmek ha hoztak is bizonyos részeredményeket, a kialakult és megalapozott igényeket a Tanácsköztársaság előrelátásából létesített Gyógyszerészi Főiskola lett volna hivatva kielégíteni. Ezt a már-már megvalósulni látszó régi és jogos kívánságot az ellenforradalmi minisztérium rendelete tovább évtizedekre visszavetette, nagy kárára a magyar gyógyszerésztársadalomnak.

IRODALOM

1. *Henerári L.*: Gyógyszerészet 13, 81—98 (1969). — 2. *Kurucz T., Benkő Gy.*: Gyógyszerészet 13, 99—106 (1969). — 3. Országos Levéltár (OL) VKM K 636; 157 404 (1919. VI.) 1. — 4. Tanácsköztársaság 88. száma; 1919; július 10. — 5. OL VKM K 636; 170 102 (1919. VI.) 1. — 6. OL VKM K 636; 173 673 (1919. VI.) 1. — 7. *Henerári L.*: im — 8. *Kurucz T., Benkő Gy.*: im — 9. OL VKM K 636; 174 971 (1919. VI.) 1. — 10. Budapesti Közlöny 114 száma; (1919 szeptember 19.)

Д-р П. Вагга: *Забота Советской Республики об обучении фармацевтов*

Автор излагает широко задуманное решение славы Венгерской Советской Республики в 1919 г. в связи с организацией Высшей Фармацевтической Школы четырех курсов (восемь семестров) для обучения фармацевтов. Подробно излагается правила организации и обучения в Высшей Школе. В этих, так же как и в современном порядке учебной работы, можно распознавать широкую и обдуманную заботу назначенного председателем Высшей Школы ученого фармацевта профессора Лайоша Винклера и его сотрудников. Перечень предложенных преподавателей показывает, что среди них имелись выдающиеся деятели фармацевтических и естественных наук. К сожалению одно из первых решений контрреволюции, циклидироп первоначальные результаты достигнутые отличной организацией, задерживало осуществление столь важного современного обучения фармацевтов в Венгрии на десятилетия.

Dr. Varga: *Provisions of the Hungarian Soviet Government (1919) for the university training of pharmacists*

The large-scale provisions of the Government of the Hungarian Soviet Republic in 1919 for the establishing a College of Pharmacy and for the elaboration of a four-term (eight semesters) curriculum of pharmacists' education are reviewed. The organization and the study regulations of the College are discussed in detail. The broad minded and farsighted provisions of professor Lajos Winkler, the excellent pharmacist and scientist, appointed Chairman of the College, and of his fellows may be detected in the study order which had been most modern in its time. From the list of names of the teachers' staff suggested for appointment, it is apparent, that excellent scientists of pharmacy and of natural sciences were included. It is a pity that an early order of the counterrevolution annihilated all initial successes achieved with excellent planning and management for the realization an advanced education system for pharmacists, which was then set back for several decades in Hungary.

Dr. P. Varga: *Die Vorsorge der Räterepublik für die Pharmazistenbildung.*

Verfasser erörtert die grosszügige Verordnung der ruhmvollen Ungarischen Räterepublik von 1919, zwecks Pharmazistenbildung, eine Hochschule für Pharmazi-

sten von vier Jahrgängen (acht Semester) zu organisieren. Das Organisations- und Studiumstatut der Hochschule wird eingehend beschrieben. Die umfassende und weitsichtige Vorsorge des zum Präsidenten der Hochschule ernannten gelehrten Pharmazisten, Professor Lajos Winkler und seiner Mitarbeiter kommt sowohl darin, wie auch in der zeitgemässen Studienordnung zum Ausdruck. Aus der Anführung der ersten Unterrichtsfakultät ist es ersichtlich, dass diese hervorragende Pfleger der pharmazeutischen und Naturwissenschaften

aufwies. Bedauerlicherweise setzte die Gegenrevolution infolge der Vernichtung der mit der hervorragenden Organisation erreichten anfänglichen Ergebnisse durch eine frühe Verordnung die Realisierung der so notwendigen zeitgemässen Pharmazistenbildung in Ungarn auf Jahrzehnte zurück.

(4028 Debrecen, Izsó utca 14

Érkezett: 1975. XI. 18

Hírek — Közlemények

TÁRSASÁGUNK HÍREI

A KÓRHÁZI GYÓGYSZERÉSZETI SZERVEZET BOLGÁR ELŐADÓÜLÉSE

Az MGYT Kórházi Gyógyszerészeti Szervezete 1976 március 26-án tudományos előadóülést rendezett Budapesten a Semmelweis-teremben, a Bolgár Népköztársaság gyógyszeripara által a gyógyszergyártásban elért eredmények ismertetésére.

Dr. Mohr Tamás a Kórházi Gyógyszerészeti Szervezet elnökének bevezető szavai nyitották meg az előadóülést. Rázsó István, az MGYT alelnöke felszólalásában hangsúlyozta az együttműködés jelentőségét, majd Jordan Dekamero, a bolgár nagykövetség kereskedelmi tanácsosa üdvözölte a résztvevőket.

A tudományos ülés első előadását Prof. Dr. Christo Gelinov (Bolgár Tudományos Akadémia belgyógyászati és gyógyszerészeti osztálya, Szófia) „Néhány újabb antibiotikum hatásmechanizmusa” címen tartotta meg. Klinikai aspektusból mutatta be a jelenlegi bolgár antibiotikum-gyártás néhány kérdését. Elmondta, hogy 1954-ben Razgradban nagy kombinát épült az antibiotikum gyártásra, ahol kezdetben penicillint és streptomocint állítottak elő, később a tetraciklin és oleandomycin, továbbá ampicillin, a gentamicin, a rifampicin stb. gyártása került előtérbe. Az antibiotikum-gyártás fejlesztésével 1965 óta a Pharmachim vállalat és a hozzá tartozó tudományos kutatóintézet foglalkozik, és ez az együttműködés segítséget nyújt az antibiotikumokat érintő elméleti és gyakorlati kérdések gyors megoldásához. Megjegyezte, hogy a kapacitások kialakításában, a termékek változatosságában fontos szerepet játszanak a KGST-kapcsolatok. Részletesen elemezte a gentamicin, tetraolean, ampicillin, rifampicin és az eritran gyártásában és alkalmazásában elért eredményeket. A kísérletek és a klinikai megfigyelések szerint a Bulgáriában előállított antibiotikumok gyógyhatás szempontjából nem maradnak el a külföldiektől.

Dr. Liljana Daleva tudományos főmunkatárs (Gyógyszerkutató Intézet) „A bolgár gyógyszerkutatás újabb irányai” című előadásában olyan gyógyszer-csoportokat, készítményeket ismertetett, amelyek az ottani kutatás eredményeként születtek Bulgáriában a Pharmachim vállalat egyesíti az összes gyógyszergyártat. saját tudományos kutató törzset tart fenn, és kapcsolatban áll az ország összes tudományos kutató csoportjával. Gyűjti és értékeli a még kidolgozás előtt álló javaslatokat, támogatja a bolgár gyógyszeripar számára jelentős témák további kidolgozását. Részletesen ismertette az említett összefogás eredményeként kidolgozott — nálunk is ismeretes — Tabex-készítményt, a dohányzás elleni küzdelem egyik hatékony szerét. Kitért a széles körben alkalmazott alkalizáló hatású Almagel, továbbá két pszichotrop gyógyszer: a Lometil és az Aderpen bemutatására (ez utóbbiak még külföldön nem ismeretek).

Az előadóülés programjában szerepelt a bolgár gyógyszerekkel kapcsolatos kérdések megvitatása, amelynek keretében több kórházi orvos fejtekte ki a

bolgár gyógyszerekkel, elsősorban az antibiotikumokkal elért eredményeket és tapasztalatokat.

A tudományos előadóülés alkalmat adott arra, hogy a Kórházi Szervezet elnöke ismertesse a dunajvárosi szimpóziumon meghirdetett tudományos pályázatok eredményeit. A Kórházi Gyógyszerészeti Szervezet vezetőségének felhívására nyolc jelölt pályázat érkezett be, felölve a felhívásban megjelölt valamennyi témakört. A vezetőség által kijelölt bizottság a benyújtott pályázatokat az alábbiakban értékelte.

Az I. díjat (3000 Ft-ot) dr. Korbély Ildikó nyerte a pályázati felhívás 3. pontjára benyújtott dolgozatával. II. díjat (2000 Ft-ot) megosztva: a) Steiner Györgyné—Heves András, ill. b) dr. Bánhalmi Zoltán—dr. Korbély Ildikó nyerték a pályázat 1. pontjára benyújtott dolgozatukkal. A III. díjat (1500 Ft-ot) megosztva a) Buschor László, ill. b) Czipcer Ottó nyerte az infúziókészítéssel, illetve a tablettázással kapcsolatos dolgozatával.

A több mint kétszáz résztvevőt befejezésül a Pharmachim vállalat vendégül látta.

Schram Gézáné

EGYÉB HÍREK

ELŐADÓÜLÉS

A Magyar Orvostörténelmi Társaság Hadtörténelmi Szakosztálya 1976. június 9-én tartotta első publikációs tudományos ülését. Az előadások színhelye a Semmelweis Orvostörténelmi Könyvtár olvasóterme volt (Budapest, II, Török u. 12.).

Az előadóülésen dr. Kapronczay Károly, a Semmelweis Orvostörténelmi Múzeum, Könyvtár és Levéltár osztályvezetője tartott bevezető előadást „A lengyel menekültek egészségügyi ellátása Magyarországon a II. világháború alatt” címmel. Részletesen elemezte azokat a politikai körülményeket, amelyek az 1939. szeptember 1-én kitört második világháború lengyel hadműveleteit jellemezték. E politikai körülményeket az egyidejű hazai belpolitika életébe ágyazta, plasztikusan emelve ki a magyar nép magatartását jellemző és az állami vezetést befolyásoló antifasiszta törekvéseket, amelyek végül is a lengyel polgári és katonai menekültek fogadtatásában, elhelyezésében és az ezt követő egészségügyi ellátásában nyilvánultak meg. Egyértelműen pozitív volt az a politikai-társadalmi légkör, amely az egyre súlyosbodó német külpolitika nyomása ellenére a magyar szerveket a lengyel menekültek helyzetének humánus és nem kis erőfeszítést igénylő ellátására ösztönözte. Az előadó részletesen elemezte az elhelyezés, ellátás, szervezés gondjait és eredményeit, amely állami szervek (honvédség) és nemzetközi szervezetek (elsősorban a Vöröskereszt) tevékenységének védelme alatt nyilvánult meg.

A második előadás e kérdés honvédségi, hadtörténelmi vonatkozásait tisztázta, amely dr. Kurucz Tibor és dr. Benkő György: „A lengyel katonamenekültek egészségügyi és egészségügyi-anyagi ellátásának megszervezése 1939—1940-ben” címmel hangzott el. A hon-